

Slika gradu l.1790(lit.)

razvaline gradu z gl. vhodom.

Il.Slov.1931,L.VII,št.24, str.192 -193.

Kot vsi sosednji gradovi je tudi planinski grad(Burg Montpreis) pripadal grofu Engelbertu von Peillenstein in nato bl.Hemi von Friesach, po njeni smrti pa krškim grofom.l.1071. Le- ti so dajali grad v posest raznim upravi- teljem, katerih najbolj znani so grofje von Montpreis, ki so izumrli okr. l.1250.Posest preide v last rodbine Schärffenberg in, ki so si nadeli ime von Montpreis.Zaradi denarnih stisk so grad zastavili celjskim grofom, ki je l. 1363 prešel v njihovo last.Po njihovem izumrtju postane last Habsburžanov. V 19.stol. je začel grad propadat, l.1867 ga je tedanji lastnik dal resta- vrirati. Kljub temu je grad vedno bolj propadal, l.1884 se je udrila streha in kmalu je bil grad samo še razvalina.

Kapela sv. Pankracija:

Da je v gradu že od davna morala obstojati kapela, o tem priča listina iz l. 1139, ki navaja, da se je v gradu brala sv. maša.(str.26 2) Kapela je bila opuščena v 16.stol(listina iz l.1575 - str.263) ^{a pozneje} Ta kapela je bila v 17.st. znova posvečena. Zvon kapele so prenesli Kozje, klopi c.sv. Eme v Kozjem, oltar sv. Pankra- cija pa c.sv. "arjete v Planini in tja tudi marmornim tlak. Kapelo so uporabljali do l.1830

Ign.Orožen: das Dekanat Trachenburg, l.1887, str.250 - 268.

PLANINA pri Sevnici - kraj

1.

Planinska krajina(po kroniki) je bila last karantanskega vojvoda Valhuna.

V drugi pol. 10. stol. grof Engelbert Pilštanski sezidal planinski grad kot obrambno trdnjavo. Od tedaj srečamo ime Munpareis, Munpreis in končno Montpreis. Med drugim se še omenjajo : sv. tema, celjski grofje, baroni Mosconi, vseh je 52 posestnikov.

Planina kot trg se prvič omenja v neki listini l.1345.

O njej pisal bavarski pesnik Wolfram Eschenbach, v delu "Ircival". V svojih delih ga tudi obravnava nemška novelistka Ana Wambrecht-samer. Napisal a tudi v slov. "Kronika planinskega gradu in trga".

Slike: Planina l.1822

z que

" z b žjepotno c. sv. Ažiža

Planina, nasl.stran.

11.Slov.1931,L.VII,št.24, str.192-193.

Slika kraja se nahaja v župnišču v Podsredi.

Stele, CX, 1940, str.41-43.

Fr, Kos: Doneski za krajevne kronike , 7. PLANINA .

II 216A

ČZN. XVI. 1920/21. str. 61 - 66.

Wambrechtsamer A. -Kovačič: Planina in njeni prvi gospodarji.

Krajčarska posla

ČZN. XXVII. 1932. str. 65 - 81.

0

Prezbiterij tristrano zaključen. Banjast obok, bržkone poznejši. Zvonik pred vhodom. Na juž.strani prizidana kapela iz 1847. Josef Pankircher. Oboki v ladji iz 17/18.stol. z modeli nageljne ornamentike. Vel.oltar sv. Križa z dobrimi kipi, tabernakeljem in svečniki iz 1.pol.18.stol. Zelo vlažno. Zunanost potrebna popravila. Renoviranje : bela arhitektura, okvirji in vtisnjeni ornamenti. Stene sive. Oboki svetlorumeno. Slikarijo za vel.oltarjem zbirsati. V kapeli ostane. Stele, CXXVI, 13.8.1937, str.44-44.

Enoladijska c. s tristrano zaključnim prezbiterijem in kapelo ža.M.B., ki je bila l.1847 prizidana na juž.stran ladje. Oboka je polkrožen. Ima samo dvoje oltarjev: sv. Križa in oltar M. 4 žalosti v kapeli.

Na portalu zvonika je letnica 1737 ~~inxxxix~~prizilma 3 zvonov z napisi:

1. Mert Edelman hat mich gossen zu Laibach 1585.

2. Nicolaus Boset zu Cilli gossmich anno 1655

3. Me fudit Joannes Steinmetz Cilleae anno 1801.

Vizit. poročilo iz l.1651 pravi, da ima c. samo en oltar sv. Križa(str.208)

Vizit. poročila iz l.1654, 1655(str.208)

L.1801 nabavljen veliki zvon.

L.1874 zgrajena kapela žal.M.B.

L.1857 dobila c. table križevega pota.

1875 oba oltarja restavrirana.

Kalvarija: kapele križevega pota na kalvariji so bile postavljene l.1801.

†gn.Orožen: Das Dekanat, Trachenburg, l.1887, str.207-209.

(Heiligenkreuz) . Božja pot.

Pravilno orientirana cerkev stoji na hribu v n.v. 733 m.

Viri in literatura: Ign. Orožen : Bistum und Diözese Lavant VI. Dekanat Drachenburg, Maribor 1887; Farna kronika;

Cerkev sestavljajo: prizidan prizmatičen zvonik, pravokotna ladja z na jugu prizidano enako visoko kapelo s poševnimi ogali ter nekoliko ožji 3/8 zaključeni prezbiterij z na severu prizidano enako visoko zakristijo. Grednja je kamenita, obrizgana. Strehe celoma ladje in kapele opečne, deloma ladje, prezbiterija in zakristije pa škrljeve. Zvonikova streha je neogotspiramidasta, pločevinasta.

Zunanjščina: Je preprosta, brez zidca in s konkavnim napuščem. Zvonik ima ob ogalih ozke livene, sicer nerazčlenjen. Ima pp portal in cementne pp line. Nad portalom je še Ign. Orožen čital letnico 1737. Zvonove line so ppu. Stene se v sredinah 3 kotno zaključujejo. Sicer ima cerkev pp okna in v vzhodni steni kapele pp portal z letnico 1931.

Notranjščina: Tlak je kamenit. Zidana pevska empora počiva na 1 samem lo ku. Zvonica se pod njo odpira v vsej širini v ladjo. Pokriva jo raven strp. Od tu vodijo stopnice na emporo in v zvonik. Ladjo členijo 3 pari slopov, od katerih je eden nad emporo, obteka profili-rana greda, šxx čelenita 2 štukirani oprogi, pokriva pa banja z 2 paroma sosvodnic in 2 baročno razgibanima štuk-okvirjema v temenu. Slavolok je ppk in v estenju okrašen s šablonskim štukom v obliki akantastega trakovja in gozdne vitice. Nerazčelnen prezbiterij pokriva banja s tristranim zaključkom. V kapelo vodi širok preprosti ppk slavolok. Kapelo poživljata

2 para slopov, povezanih z oprogama, med katerima sta 2 ozki prečni kapi ter ovalen zaključek. Obok je nekoliko potlačen. Vso notranjščino pokriva ornamentalna slikarija, kapelo na zadnji steni pa iluzionističen oltarni nastavek, ki je bp. Iz prezbiterja vodi na levo preprost pp vhod v zakristijo s kamenitim tlakom, banjo s 3 sosvodnicami in dostopom na prižnico

Oprava: Glavni oltar je tabernakljastega tipa z veliko izredno ekspresivno deizisno skupino, ki je kvaliteno ljudsko delo iz l. 1840. Na oltarjevi hrbtni strani je letnica 1875, ko je bil na novo pozlačen. Stranski oltar Marije ~~xxx~~ 7 žalosti v kapeli Matris Dolorosae je iz l. 1847. Je tabernaklj stega tipa z nišo in kipom Pieta zgoraj. Obnovil ga je Jagodič iz Celja l. ~~18~~ 1907. Križev pot obsega samo še 2 postaji v ladji in 2 na ~~emori~~ ter je iz l. 1896, orglje so bile obnovljene l. 1892.

Oprema: Lep in velik glažutarski lesteneč je iz srede 19.stol.

Zvonik: Ima 3 zvonove, 2 sta KID-iva železna iz l. 1924, eden je bronast iz l. 1925. Zvonikov vrh je neogotsko predelan.

Podstrešje: Oboki so kameniti, kapele opečni. Ladjin je višji od prezbitrijevega. Ker je prezbiterij na zakristijskem podstrešju ometan, to dokazuje, da je zakristija prizidek in to verjetno iz l. pol. 19. stol. Kapela je prizidek iz l. 1847, zvonik pa iz l. 1737. Ko so prizidali zvonik, so močno dvignili ladjo in jo obokali. Kot vse kaže je tudi prezbiterij dozidek iz zač. 18. stol., tako da je morda v osnovi samo še ladja srednjeveška.

Resume: Prvotna srednjeveška cerkev, ki se omenja že l. 1414, se večkrat

obravnavava v vizitacijskih protokolih 17. stol. Obsegala je ladjo in prezbitერიj. V zač. 18. stol. je bila ta cerkev tako predelana, da je vprašanje, če je še kaj prvotnega ostalo v sedanji stavbi, kateri je bil l. 1737 prizidan zvonik l. 1847 na jugu prizidana kapela in istočasno, ali malce kaseje na severu zakristija. Prezbitერიj je po podstrešju sodeč prizidek iz zač. 18. stol., čeprav je morda tudi v osnovi še star.

Okolica: K cerkvi vodi križev pot, katerega sestavljajo 12 kapel, ki so postavljene na zavojih cikcak poti. Gradnje so iz kamna, na drugi izmed njih je letnica 1801, ko so bile postavljene. Kapele so običajnega postbaročnega tipa ter pokrite s škrljevo vzvalovljeno sedlasto streho. V njih so Pavličeve slike iz l. 1929. Zadnja kapela je 5/8 tlorisa s konkavno fasado. V njej je kalvarija, ljudsko rezbarsko delo iz l. pol. 19. stol., baje od nekega mojstra iz Jurkloštra. Kalvarija je potrebna popravila.

Konservatorske opombe: Cerkev je v redu vzdrževana.

Ostalo:

Opombe: Križev pot iz l. 1896 je delal Podsredan Franc Sikovšek, obnovljen je bil l. 1919.

Pri Križevem potu je 1 kapela iz l. 1896, ker se je prejšnja podrla. Leta 1919 sta bili prezidani še dve kapeli. Slike opl so delo Antona Pavliča iz Buč.

J. Curk: Celjska topografija (Šentjur), rkp. str.131,131', zapiski 1960.

Prezbiterij ima križni obok s rebri, katerih služniki slone na konzolah. V tristranem zaključku ima špičasta okna. Sklepni kamen na oboku je posut okrašen z zvezdami. Ladja, ki so jo z dozidavami podaljšali je polkrožno obokana in ima dve str. kapeli. Sedanja empora, t.j. pevski kor je bila prvotno karnar, ki je bil prizidan cerkvi, šele l.1871 so izvršili prezidave, tako da so podrli vmesno steno.

Poleg gl.oltarja sv. Marjete ima c. še str. oltarje v ladji in to: desno sv. Jožefa in levo M.B. V str. kapelah pa sv. Stefana in sv. Franč. Xsav. Zvonik je prizidan cerkvi na juž.strani. Preje je imela c. troje zvonov, o katerih sta se dva l.1859 ob požaru stopila. Od tedaj ima c. 4 zvonove in sicer starega iz l.1738 delo Balth. Schneiderja v Celju in 3 velike iz l. 1859 iz livarne Samassa v Lj.

Vizit. poročilo iz l.1651(str.193) Do l.1651 je bila zakram. niša desno ob gl.oltarju, ki so jo uporabljali kot tabernakelj.

Poročilo iz l.1654(str.194) iz l.1825 1690(str.195)

L.1737 je bil postavljen str. oltar M.B. Iz l.1821 so orgle, delo Wenzla Marthla iz Celja.

L.1867 dobila c. table križevega pota.

L.1868 so prenesli iz grajske kapele oltar sv. Pankracija(sedaj sv. Jožef v c.sv. Marjete.

Med l.1865-1870 so nanovo restavrirali oltar M.B., sv. Jožefa in sv. Franč.

L.1879 so gotska okna v prezbit. popravili.

L.1884 je dobila c. tlak iz grajske kapele.

C. sv. Marjete je bila do l.1452 župna c. župnije Planina. Cerkev je imela od l.1654 dalje lastne župnijske knjige, ki pa so se na žalost izgubile.

Ign.Orožen: Das Dekanat Trachenburg, l.1887, str.193 -208.

V gotskem prezbiteriju so ostanki gotskih fresk iz 2.pol.15.stol.

Pod zadnjima konzolama naslikani nosilci. Na levi klečeč naprej se na rok naslanjajoč mož, ki si poriva meč v usta. Napis nečitljiv.

Na desni v spodnjem delu, nag, zeleno oblečen mož, sedeč frontalno, opiraj roke na kolena in podpirajoč glavo. Ob oknih patronirani pasovi - spodaj zastor, ronamentika iz bohotnih listov kakor v Crngrobu.

Stele, CXXVI, 12.8.1937, str.43.

Cerkev je dobila nov križev pot, ki ga je po Führichu naslikal Anton Je-
bačin. Okvirje je naredil podobar Jernej Ternovec iz Polhovega Gradca.

Zg.Danica, 1.1889, str.363.

Fara, posvečena sv. Marjeti. (Montpreis).

Pravilno orientirana cerkev stoji sredi trga v n.v. 568m.

Viri in literatura: Farna kronika; Ign. Orožen, Bistum und Diözese Lavant VI, Dekanat Drachenburg, Maribor 1887; Ana Wambrechtsamer: Kronika 338 str. 46 slik, 1926; Hafner: Geschichte des Marktes Planina, Deutsche Zeitung, April 1927; Fr. Kos: Doneski za krajevne kronike ČZN XVI; Stegenšek Avguštin: Ostari in novi cerkveni umetnosti, Voditelj XIV, 1911; Fran Kovačič: Planina in njeni prvi gospodajri, ČZN 27, 1932; Konservatorsko poročilo ZUZ XV; Stare slike iz let 1680, 1750, 1790, 1805, 1825;

Cerkev je dolga in nizka. Tvorijo jo zelo dolga, ozka in nizka pravokotna ladja, kateri sta na vzhodnem delu pridan 3/8 zaključeni kapeli, ki sta malce nižji od nje, enako širok in visok 3/8 zaključen prazbiterij, kateremu je na jugu pridan nadstropna zakristija, na severu pa prizmatičen zvonik. Gradnja je kamenita, ometana. Strehe enotna strešasta, kapeli strešasti, zakristije sedlasta, vse opečne, zvonika čebulasta, pločevinasta

Zunanjščina: Ladje je brez zidca in z konkavnim napuščem, v fasadi ima preprost ppx portal z luneto nad seboj. Fasada se trikotno zaključuje. Severna podolžnica ima preprost pp portal z 2 ppu oknoma z postenjem na vsaki strani. Južna podolžnica ima 3 ^{na} enaka okna. Kapeli sta brez zidcev. Južna ima v vsaki poševnici pa 1 ppu okno z postenjem. Severna kapela je enaka južni. Ob južni kapeli je zakristija s trikotnim čekom in sedlasto streho. Ima pristrešen talni zidec, ppu okni v obeh etažah južne ter okroglo lino in ppu okno v vzhodni steni. Prezbitერიj ima pristrešen talni zidec ter konkaven napušč, zašiljena neogotska okna iz l. 1879 v južni, severni in zaključni steni, v poševnicah pa zašiljeni lini z Oblakovima kamenitimati po ma Petra in Pavla. Zvonik ima s cementom obnovljen talni zidec, v vzhodni steni pp okence in nato 3 line, v severni lino in 2 linici, v zapadni 2 linici. Zvonove line so enojne, preproste ppk. Profiliran fabion se nad umi mi kazališči polkrožno boči. Med zvonikom in severno kapelo so preprosta vrata z malo vežico, ki je banjasto obokana in iz katere vodijo 2 pp portala v zvonico in kapelo ter ppk portal na podstrešje. Pri ladji se jasno vidi, da je bila močno podaljšana proti zapadu. Sicer je zunajščina bp.

Notranjščina: Tlak je kamenit, v 2 stopnice višjem prezbitერიju pa šamoten iz l. 1910. Vsi suppedaniji so kameniti in narejeni iz tlaka grajske kapele s v. Pankracija. Na onem v desni kapeli je letnica 1746. V ladijski tlak je delana nagrobna plošča, pri kateri je vidna le sled lobanje s prekrižanimi kostmi ter druga lobanja z letnico 1746. Plošča je sicer nečitljiva, vendar se ve, da so bili v cerkvi pokopani ljudje v letih 1737, 1764, 1768 in 1785. Zidana pevska empora počiva na 1 samem križnem oboku, desno pa vodijo nanjo stopnice. Ima preprosto leseno balustersko ograjo.

Ladjine stene členi 6 parov pilastrov z na robu profiliranimi oprogami, pokriva pa banja z 6 pari sosvodnic. Traveja pri kapelinih sklopih je

primerno širša, kar dokazuje, da je nastalo obokanje ali istočasno, ali pa kasneje od kapel. Kapeli obteka profilirana greda, pokriva pa banja s tri-stranim zaključkom. Iz desne kapele vodi leseni pp portal v zakristijo iz leve pa v že omenjeno vežo. Slavolok je ppk in členjen.

Prezbiterij pokriva križno rebrasti obok z rebrasto oprogo in $5/8$ zaključkom. Rebra so žlebastega profila iz lehnjaka (iz LOKI) ter se stekajo v 2 okroglih sklepnikih, od katerih onega nad oltarjem krasi reliefna šestžarna zvezda. Rebra počivajo v sredini stene na konzolah, ki so deloma geometrične, 2 krasita mala ščitka (ena ima reliefno podan mojsterksi znak), ena pa ima podobo zelo stilizirane bradate glave. Za oltarjem so vidni sledovi gotške slikarije, predstavljajoče širok črno patroniran pas, pod konzolama pa 2 čepeči moški figuri, katerih eden se drži za glavo, drugi požira meč. Slikarija kaže na konec 15. stola. Ker je pod slikarijo ohranjen še starejši roza tonirani omet, to dokazuje, da je prezbiterij starejši, ker kaže tudi njegovo obokanje na 1. pol. 15. stol. Desno glavnega oltarja je pp stenska omara, gotovo predelani nekdanji tabernakelj, ki se omenja že l. 1651. Iz prezbiterija vodita zašiljena neogotska portala v zvonico in zakristijo. Prezbiterijev strop krasi freske 4 angelov, izrazito ekspresionistično delo z hotenimi disproporcijami, v $5/8$ zaključku pa "gotška" akantova vitica. Slikarija je delo akadem. ski slikarja Franja Goloba iz l. 1938. Sledovi poznogotskih fresk so v zašiljenih zaključkih južne kapele stene. Vidna je figuralna? toda nerazločna kompozicija. Pod južnim oknom je letnica 1475, ki pa je ponarejena in verjetno Golobova. Ker so sledovi fresk na vsej južni steni prezbiterija, bi jih bilo treba odkriti. Nad zakristijskim portalom je pdp plošča z kronogramom: Anno trini IVbILaeI/ heaC per VetVsta eCCLesla/ qUae priVs/fILla fVIt/ ab Ipso MIChaele antIstIta / ConstItVItVr paroChIaLIs./ Franciscus Grtner/ primus parochus in Planina f.f. Zakristija ima leseni pod, raven ometan strop, oratorij ima pod in banjo s parom sosvodnic. Oratorij se odpira z pdp lino v prezbiterij.

Dekoratívna slikarija v ladji je bp.

L. 1871. se je notranjščina močno predelala. Prostor pod sedanjim pevskim korom je bil namreč kostenjak ter ločen z zidom od ostale cerkve. Pred njim je stal pravi pevski kor, ki je bil nizek in je nosil orglje. Ta drugi kor je bil l. 1871 odstranjen, enako kot zid, ki ga je ločeval od prvega, ki je bil spremenjen v sedanji kor. Orglje, ki so jih ob tej priliki predstavili iz drugega na prvi kor, so morali znižati, kar je napravil Naraks. Takrat se je prebil sedanji glavni vhod ter zazidalo okno nad njim. Enako sta se predrli okni, v severni in južni steni ladje ter zazidal stari kostenjakov vhod iz severa.

Oprava: Glavni oltar ima zidano prizmatično menzo, tabernakelj Ivana Cesarja iz l. 1899, prostorno razvito predelo z ppk obhodnima lokoma, ki se volutasto končuje, ter nastavek, katerega nosijo par stebrov in 2 para pilastrov, kosa razgibanega ogredja z volutastima kriloma, katere veže v sredini polkrožni lok in atika, nošena od kombiniranih slopov. Stebri, ušesa, krila, itd. so okrašeni z rokajem, vazami itd. V osrednji zvonasto zaključeni niši, katero krona kartuša s cvetnima obeskom, ob strani pa poživljata 2 podrsna angela svečonosca na bogatih konzolah, je kip Marjete, ob strani sta Notburga in Janez Nepomuk, nad obhodnima lokoma kipa obeh Src od Ign. Oblaka iz l. 1870, na krilih 2 efebe, v atiki pa bogato okvirjena slika sv. Trojice. Na hrbtni strani je letnica 1865 in napis: Gollmann F. Maler 1913-27/10. Oltar je kvalitetem izdelek iz 3. četrtine 18. stol., katerega je leta 1865 obnovil graški slikar Joahim Linder Mayer.

Oltarja pri slavoloku sta posvečena MB in Jožefu. Oltar MB je dal postaviti l. 1737 županja Elizabeta Marija Rueblek, obnovil pa ga je l. 1866 J. Linder Mayer iz Graza, stanujoč pri Št. Pavlu na Koroškem. Ima leseno prizmatično menzo, prostorno razvito predežo, katere stranski konzoli krasi akant ter

nastavek, katerega nosijo 2 para stebrov in par pilastrov, kosa ogredja povezana v sredini z usločeno gredo in atektonskim^a atika, stvorjena iz razgibanih volut z baldahinom na vrhu. Ušesi sta sestavljeni iz akanta in travkovja. V osrednji ppk niši je Mb z otrokom, nad njo pa srčasta kartuša z krono na vrhu. Ob strani sta Lucija in Agata, na ogredju 2 angelčka, v atiki pa KMB z otrokom v sredini oblakov z angelčki. Tabernaklejš nadomestuje Oblakov nastavek. Oltar je čedno delo. Obnovi ga je l. 1910. Ivan Cesar. Kanon tablice z napisom iz l. 1737, niso več ohranjene.

Jožefov oltar je bil preje v grajski kapeli. Ima predelo običajnega tlorisa, ki se konkavno širi na stran ter nastavek, katerega nosita stebra, ravnaxxxx golšasta greda in atektonska atika, katero tvori baldahin v obliki krone, pod katero razmikajo angeli težko draperijo. Ob strani nastavka sta ušesi iz bogatega akanta, ob strani atike pa sta nekaki trakasto volutasti krili. Kipi v atiki so še starri, v sredini je klečeč oklepljen svetnik, ob strani sta kipca Janeza Ev. in Janeza Krst. Kipi v nastavku Jurija, Jožefa in Folrijana so Oblakovi, enako kot tudi nekaj tabernaklejš. Oltar je bil l. 1868 darovan cerkvi in ob terj priliki obnovljen od Ign. Oblaka. L. 1910. ga je popravljaj Ivan Cesar. Oltar ~~je~~ iz ca 1720., ki je bil prvotno posvečen sv. Pankraciju, je bil pred Oblakovo predelavo gotovo kar čedno delo. V desni kapeli je oltar sv. Štefana. V stopnici ima letnico 1746, zadaj pa je imel baje letnico 1700? Ima prizmatično, leseno menzo, konkavno razvito predelo s stranskima konsolama, okrašenima z akantom, ter nastavek, katerega nosita uvit in gladek par stebrov in par pilastrov, golšasta kosa ogredja povezana v sredini z usločenim lokom, ter atika podobne kompozicije kot ona pri oltarju MB, le da je večja. Ušesa so akantova. Sploh je oltar podobno le nekoliko večje delo terxx je moral nastati tudi ca 1735. V atiki je plastična skupina Trojice, v osrednjipps niši je klečeči Štefan, ob strani

sta ? mačenik in Lovrenc. Mesto tabernaklja zavzema enaki nastavek, kot so na ostalih oltarjih, le da je okrašen z parom putov in parom oblečenih svečonosilcev. 4 leseni svečniki so istočasni. Oltar je dobro delo. Oltar je obnovil J. Lindermayer l. 1866. in ~~II~~ I. Ce sar l. 1910.

V levi kapeli je oltar Frančiška Ks. V prizmatični menzi je grob z mrtvim Francem Ks. Lep je istodoben tabernakeelj konkavno- konveksnega tlorisa z navpičnimi volutami na oglih. Predela stopa v prostor. Ploščat nastavek ~~moj~~ 2 stebra z golšasto gredo, ki se preč~~o~~ srede usločuje. Ušesa so akantasto - trakasta. Atektonsko atiko flankirajo pa 3 volute, zaključuje pa lambrekinasta krona. V atiki je reliefno podan klečeči Anton Pušč., v nastavku pa je v ppk niši Franc Js. Ob strani sta kipa Katarine in Neže. Vsi kipi so Oblakovi iz l. 1870, Frančišek je iz grajske kapele. Tudi ta oltar je iz ca 1736. l. 1910. ga je obnovil Iv. Cesar.

Prižnica je osnovi morda stara, a je bila tako predelana, da je pravzaprav Oblakova iz l. 1879. Preje je bila prižnica na nasprotni steni. Kip Mozesa je starejši, le predelan. Obnovil jo je Cesar 1910. Orglje so iz l. 1865 in 1872 od Naraksa.

Spovednica s skupino Zgubljenega sina je Oblakovo delo iz l. 1877. Cerkev e klopi so iz l. 1884, kropilnika pod korom Oblakovi deli iz l. 1876, krstilnik pa je bp.

Zakristijska omara in klečalnik sta baročni deli iz 18. stol.

Na oratoriju so klopi z napisom: F. B. G. B. 1815.

Oprema: Deizisna in lurška skupina sta Oblakovi deli iz ~~let~~ 1889 in 1887. Lestenec je od Karla Tratnika iz l. 1907.

Slika pp opl ZMB s 7 meči je povprečno delo 18. stol.

Večna luč pred glavnim oltarjem je poznoharočna.

V zakristiji je baročen relikviar in razpelo, v oratoriju pa vili slika opl iz glavnega oltarja, ki predstavlja Marjeto v modnem oblačilu.

Je zelo kvalitetna slika iz 3. četrtine 18. stol. ter po koloritu in kompoziciji spominja na A. Lerchingerja.

Zvonik: Zvonica je križno obokana. Tu visi ppk opl slika sv. Florijana, zamazano, povprečno delo iz zač. 18. stol. Preje je bila v enem odstranjenih stranskih oltarjev.

V zvonico je vdolana tudi stenska omara.

V l. nadstropju se vidi, da je zvonik prizidek k ladji. Sicer je zvonik enotne gradnje. Bronasti zvon je delo Antona Samasse iz l. 1859.

Podstrešje: Presbiterijev obok je kamenit, enako ladjin, le da je bil podljudšan močno na zapad. Kapeli imata kamenita in višja oboka. Ladjo so ob priliki obokanja nekoliko dvignili. Zvonik na podstrešju ni ometan, kaže pa jasno sled nekoliko nižje strehe. Zakristija je jasen prizidek. Zvonikov in kapelin omet dokazuje, da je veža med njima kasnejši vzidek. Da sta kapeli prizidka dokazuje, omet na južni steniladje, ki gre pod kapelino steno, odnosno zid.

Resume: Cerkev sv. Marjete v Planini je bila pred l. 1452. farna cerkev, a je bila sedež fare, potem ko je pogorelo župnišče, že pred l. 1452. prestrafljen k St. Vidu pri Planini. To dokazuje vizitacijski zapisnik iz l. 1654, urbar št. vidske fare iz l. 1754 in zahteva župnika Uršiča, da se mu izroči prostor, kjer je nekoč župnišče stalo. Ker je bilo to mesto razidano, je dobil l. 1757. drugo parcelo.

Sedanja stavba ima ladjo in presbiterij iz začetka 15. stol. Leta 1910. je Stegenšek prebral v gl. oltarju shranjen relikviar zapečaten z grbom lidskega škofa Janeza (1441- 1447), torej je morala cerkev nastati pred časom župnija je spadala pod Gornji grad, zato so bili tu le vikarji, katerih prvi se omenja l. 1328. (Willungus), drugi Conrad l. 1347, itd. Leta 1439.

je dobil vikar Konrad od grofa Friderika II. hišo v trgu. Ob tej priliki se omenja tudi grajska kapela sv. Pankracija Ca l. 1450. je bil župnik Janez Suliulamp, ki se je preslikal v Št. Vid. Beneficijat, ki je imel hišo št. 30. je bil pri cerkvi od l. 1768, a se je l. 1785 prestavil v Dobje. Leta 1787 je tu nastala lokalna kaplanija, 1866 akspozitura in 1906 župnija. Zvonik je iz l. pol. 17. stol., kapeli sta iz ca 1700. Tedaj ali nekoliko kasneje so podaljšali ladjo proti zapadu, jo obkaliter vdelali sedanjo emporo, mrtvašnico in drugo emporo, tako da je bila mrtvašnica oddeljena od ladje. Leta 1871 so odstranili mrtvašnico ter ladjo podaljšali tako, da so odstranili prvo emporo in delečo steno. Leta 1878. so postavili sedanjo zakristijo in še kasneje vežo. Leta 1895 je je poškodoval potres.

Okolica: Okoli cerkve je bilo Pokopališče do l. 1837. Njegovo obzidje je bilo obnovljeno l. 1868. Župnišče je iz let 1867-68.

Konservatorske opombe: Cerkev je v redu vzdrževana, a ima trhlo opravo.

Ostalo: Trg Planina se omenja v urbarju iz l. 1567., njen^e gosp^o čine. H. št. 39 ima pazduhast pp portal. Tu je vzdana spominska plošča pisateljice Kne Wambrechtsamer.

V Golobinjeku ob poti iz Planine na Visoče stoji za državnim posestvom zidano znamenje z pristrešnim talnim zidcem, iztopajočimi ogali v obliki nekakih slopov iz klesancev, ki se na vrhu sotočločno spajajo. Je kvadratnega tlorisa, ca 3.5m visoko in 1 m široko. Znamenje je zanimivo ter baje iz 17. stol., a je verjetno starejše, gotsko.

V Prihovi je kapela običajnega tipa z neoromasnim oltarčkom in lju^o sko Immaculato, ki pa v predeli uporablja^x dele nekega zlatega oltarja, okrašene z akantom, hrustančevjem in jajčnikom, ki kažejo na 2. pol. 17. stol.

Opombe: Zapadno Praprotnega je kamenit vršac, ki se imenuje Grac, na katerem naj bi bili sledovi nekega gradu. Tudi stoji pri Praprotnem velika lipa, pri njej nek kamen z 2 vsekanih križema, verjetno mejnik med ozemljem Planine in Jurkloštra. Vzhodno od tod je hrib z imenom Gradiš ter več kmetov, ki se zovejo Gračnerji, Gračnerji.

Leta 1598 se omenja tržko obzidje, ko se omenja neka zapuščena hiša blizu njegaj ~~grajskx~~ pod grajsko štaljo:

Grad Planina: spadal je pod krško škofijo, njihovi ministeriali pa so bili Planinski gospodje, ki so izumrli ca 1250, nakar ga dobe Schaerfenbergi, katerih ena veja je prevzela grb in ime Planinskih, leta 1363 pa Celjani.

Po 1456. ga dobe deželni knezi in njihovi najemniki, dokler ga l. 1865. ne da v celoti ~~hxx~~ obnoviti grof Gustav Blome, ki je do njega l. 1867. special cestov. V trgu pod gradom je dal bivšo štaljo predelati v gozdarsko hišo z napisom: AEDES HAS A THEOPHILO HANSEN VIRO ARCHITECTO DELINEATAS PER FRANCISMUS SCHMIDT ARRIFICEM EXSTRUENDAS AERE SUO CURAVIT, CUSTODIENDAS SS. ANGELIS COMMISIT GUSTAVUS DE BLOME COMES A.R. S. MDCCCLXVIII. Leta 1884 se je grad spremenil v razvalino, ker mu je bila odvzeta streha. V gradu je bila kapela sv. Pankracija, ki se omenja že l. 1439., v 2. po. 16. stol. je bila kapela profanirana. Kapela se je nahajala v l. nadstropju, a je bila opuščena ca 1855. Urbar je iz l. 1567.

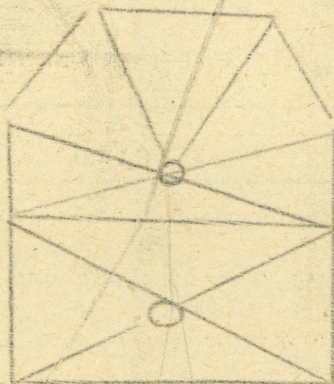
Cesta na Sevnico je dal narediti grof Blome l. 1868, vzdolž potoka Selčane. Napisana plošča se je glasila: VIAM NOVAM INTER MONTIUM ASPERRIMOS CONFRATUS PER MILLIARIA II ET DIMID. INGENTIBUS ET DIFFICILLIMIS OPERIBUS APERUIT, STRAVIT, COMMUNIVIT AERE MAXIMA EX PARTE SUO C. DE BLOME VIATORUM COMMODO ET REGIONIS UTILITATI A. MDCCCLXVIII.

Mrzlo polje: Kapela sv. Križa z ppk lokom, trikotnim čelom in apsidalnim zaključkom, kateri je na vzhodu prizidana pp ladja z 2 ppk oknomi in ppk vhodom v južnisteni. Na vzhodu jo zaključuje prizmačen zvonik z ppu linami in

osemstrano, piramidasto, školjkasto streho. Zvonov nima. Streha ladje in kapele je sedlasta, eternitna. Kapela je zidana in ima lesen obok, ladja pa je sploh lesena in ometana z brižgom. Ladja ima pod, povišan lesen strop, leseno emporo in pp slavolok. V glavni niši so sledovi slikarije, ke je predstavljala Pieta in Lenarta. Oprava je bp. Kapela iz 19. stol., ladja iz 20 stol. Je v slabem stanju.

V Marijini vasi je bil postavljen prvi kartuzijanski samostan iz l. 1172, ki je od l. 1186 dobival desetino od svojih viktualij na gradu Pilštanju. Samostan je bil ukinjen l. 1200, nakar je bil dodeljen krški proštiji, ki je tukaj ustanovila korno proštijo, katere obstoj je listinsko dokazan do l. 1230. L. 1209 drugič osnovana kartuzija pa se je naselila v Jurkboštru, ki je bil vojvodska last.

J. Curk: Celjska topografija (Šentjur), rkp. str.53 - 56, zapiski 1960.

Sklepniški okrogli. Prednji ima plastično zvezdo, zadnji gladek. Konzole so geometrične, le ena ob sev. zidu predstavlja primitivno podolgovato glavo. Dve konzoli v sev. vzh. zaključni steni imata spodaj po strani položena ščitka. Eden je brez znaka, je gladek, drugi ima znak. Ostanek fresk na treh zaključnih stenah. Gosto patro=niran pas, kot zaključek zoklja, na rumenem dnu črna ornamentika s križnimi listnimi rizetami, vmes okrogli črno sivi diski. Pod konzolami figure kot slikani nosilci konzol. Desna dobro ohranjena

v zeleni obleki in reza hlačah, sedeča opirajoča na komolce , na kolena in opira se za glavo. Ob nji nečitljiv napis z gotsko frakturo. Levi si vtika meč v usta in prav tako čepi. Po njo nečitljiv napis kakor tam. Na oboku nezaključena rastl. ornamentika z dvema figurama med listi, ki sta pa popolnoma nanovo zrisani. Konec 15. stol. Arhitektura verjetno precej starejša, gotovo še iz 1. pol. 15. stol. Na juž. steni nad oknom ostane fresko čmeta, vendar je predmet nerazločen.

Stele, CX, 25. 8. 1940, str. 38'-40.